

Návrh smernice pre postup delegácie Slovenskej republiky na 76. zasadnutie Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov v New Yorku

Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov (ďalej len „VZ OSN“) začne svoje 76. zasadnutie dňa **14. septembra 2021**. Všeobecná rozprava na vysokej úrovni sa uskutoční v termíne **21. – 29. septembra 2021**. Predsedom 76. zasadnutia VZ OSN bude súčasný minister zahraničných vecí Maldív Abdulla Shahid.

Delegáciu SR povedie prezidentka SR Zuzana Čaputová. Tohtoročné zasadnutie sa uskutoční **hybridnou formou**, t.j. kombináciou prehrávania video príhovorov a fyzickej prítomnosti predstaviteľov členských krajín OSN v sídle OSN v New Yorku.

V období 76. zasadnutia VZ OSN pretrvávajú pred medzinárodným spoločenstvom výzvy, ktorým dominuje **pandémia COVID-19 a zmena klímy**. Oba fenomény majú a budú mať naďalej výrazný dopad na sociálne nerovnosti vo svete, hroziace konflikty a napätie v medzinárodných vzťahoch, porušovanie ľudských práv, či intenzitu migračných tokov. Všetky uvedené výzvy majú globálny charakter a vyžadujú si preto aj globálne riešenia. Najúčinnějšíou odpoveďou na kľúčové problémy 21. storočia je efektívny multilateralizmus, ktorého hlavným garantom je OSN. Cieľom SR a jednou z dlhodobých priorít slovenskej zahraničnej politiky je preto silná a transparentná OSN, schopná riešiť globálne výzvy.

Slovenská delegácia sa bude počas 76. VZ OSN **zameriavať na nasledovných päť oblastí**:

1. Ochrana životného prostredia a boj proti zmene klímy
2. Posilňovanie zdravotníckej architektúry, eliminovanie dopadov pandémie COVID-19
3. Podpora mieru a bezpečnosti vo svete
4. Podpora a ochrana ľudských práv
5. Posilňovanie digitálnej transformácie a využitie inovácií

Uvedené oblasti vychádzajú z priorít EÚ dohodnutých členskými krajinami EÚ pre 76. zasadnutie VZ OSN. Súčasne zohľadňujú zahraničnopolitické priority a ciele SR obsiahnuté v Programovom vyhlásení vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021-2024 a v dokumente Zahraničná a európska politika Slovenskej republiky v roku 2021.

V súvislosti s uvedenými prioritami bude Slovenská republika podporovať cielené úsilie medzinárodného spoločenstva zmierňovať zdravotné, sociálne, ekonomické, humanitárne, bezpečnostné a politické dopady pandémie COVID-19. Podporíme tiež preventívne opatrenia, aby bol svet lepšie **pripravený na krízové situácie v budúcnosti**, pri dodržiavaní ľudských práv, dobrého spravovania verejných vecí a zásad právneho štátu. Pre Slovensko je kľúčové posilnenie medzinárodných inštitúcií a jednotný postup EÚ na medzinárodných fórach v snahe o **silnejšie postavenie EÚ ako globálneho aktéra** v oblasti udržateľného rozvoja v súlade s cieľmi **Agendy 2030**.

Súbežne so 76. zasadnutím Valného zhromaždenia sa uskutoční **samit OSN o potravinových systémoch**, ktorý je zameraný na transformáciu potravinových systémov s cieľom vyriešiť problém hladu, znížiť choroby súvisiace so stravovaním a nesprávnou výživou a dosiahnuť pozitívne zmeny v spôsobe produkcie a zaobchádzania s potravinami vo svete. Podrobné informácie o termíne a spôsobe konania samitu nie sú doposiaľ známe.

K aktívnemu zapojeniu SR v systéme OSN počas 76. zasadnutia VZ bude možné **využiť členstvo Slovenska** vo Výkonnej rade UNICEF, podpredsedníctvo v Komisii OSN pre budovanie mieru a v Osobitnom politickom a dekolonizačnom výbore VZ OSN, ako aj zapojenie do iniciatív spojených so správou a reformou bezpečnostného sektora. SR sa bude uchádzať o členstvo v ECOSOC (voľby sa budú konať počas 76. VZ OSN, v júli 2022) a pripravovať sa na kandidatúru do Bezpečnostnej rady OSN (voľby v roku 2027).

1. Ochrana životného prostredia a boj proti zmene klímy

Zmena klímy a strata biodiverzity sú existenčnými hrozbami pre ľudstvo. Globálne opatrenia v oblasti klímy stále nedosahujú potrebnú úroveň na dosiahnutie dlhodobých cieľov Parížskej dohody o zmene klímy a Agendy 2030. Kríza spôsobená COVID-19 zdôraznila potrebu naliehavo a rozhodne konať v boji proti zmene klímy a obnoviť náš vzťah k prírode, riešiť škody, ktoré spôsobuje znečistenie životného prostredia a posilniť boj proti globálnemu odlesňovaniu.

SR sa bude zasadzovať za implementovanie Parížskej dohody. Kľúčovými podujatiami počas 76. VZ OSN v tomto smere budú konferencie zmluvných strán Rámcového dohovoru o zmene klímy – COP 26 (31. októbra - 12. novembra 2021 v Glasgowe) a Dohovoru o biologickej diverzite - COP15 (11. - 24. októbra 2021 v Kunmingu, Čína). V dňoch 2. - 3. júna 2022 sa bude konať stretnutie na vysokej úrovni Štokholm+50, ktoré pripomenie 50. výročie Štokholmskej konferencie o životnom prostredí a zameria sa na urýchlenie transformácie k udržateľným a zeleným ekonomikám. SR bude tiež naďalej podporovať ciele OSN v rámci Dekády obnovy ekosystémov a globálnu energetickú transformáciu v rámci dialógu OSN na vysokej úrovni o energetike.

2. Posilňovanie zdravotníckej architektúry a eliminovanie dopadov COVID-19

Ničivé dopady pandémie COVID-19 na spoločnosti aj ekonomiky ukázali, ako sú medzi sebou globálne výzvy vzájomne prepojené. V boji proti pandémie sú potrebné bezpečné a účinné vakcíny a imunizácia, ako aj diagnostika a liečba dostupná pre všetkých. Proces očkovania nie sú preteky medzi krajinami, ale preteky s časom. EÚ a jej členské štáty sú jedným z hlavných prispievateľov v rámci globálnej iniciatívy obstarávania a distribúcie vakcín COVAX a budú naďalej zastávať ústrednú úlohu pri podpore mnohostrannej reakcie s cieľom zabezpečiť bezpečný a spravodlivý prístup k očkovacím látkam proti COVID-19 pre všetkých.

Posilnenie zdravotníckych systémov, medzinárodná pripravenosť na budúce pandémie a schopnosť na ne reagovať ostáva našou najvyššou prioritou. SR sa bude usilovať o posilnenie pripravenosti na mimoriadne situácie v oblasti zdravia v rámci Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) aj v súlade s jej snahou o začatie rokovaní o medzinárodnej zmluve o pandemiách.

SR bude naďalej podporovať maximálne zdieľanie poznatkov a informácií o pandémie so všetkými partnermi, napríklad aj formou aktívneho zapojenia Taiwanu do práce WHO.

SR svojou kandidatúrou na historicky prvé členstvo v Riadiacej rade WHO na obdobie 2022 – 2025 opätovne potvrdzuje svoju aktívnu úlohu v oblasti globálneho zdravia. Intenzívnu činnosť SR v oblasti posilňovania zdravotníckej architektúry predstavuje aj iniciatíva vo vzťahu k transformácii WHO, prostredníctvom ktorej sa SR snaží o dosiahnutie vyváženosti procesu kandidatúr do orgánov WHO, ako aj o zvýšenie inkluzívnosti a transparentnosti v európskom regióne WHO.

SR bude pokračovať v zapojení do iniciatív v boji proti COVID-19 a obnove po pandémie materiálnou pomocou i finančnými príspevkami prostredníctvom medzinárodných organizácií, finančných mechanizmov, ako aj bilaterálnych projektov.

3. Podpora mieru a bezpečnosti vo svete

Vo svete geopolitického napätia a mnohostranných hrozieb pre medzinárodnú a regionálnu stabilitu zintenzívni SR svoje úsilie v oblasti presadzovania mieru a bezpečnosti a bude spolupracovať s ostatnými partnermi pri presadzovaní základných hodnôt a posilňovaní schopnosti OSN plniť si svoje úlohy v tejto oblasti.

SR bude naďalej podporovať aktivity OSN v reakcii na konflikty, ktoré spôsobujú ujmu civilným obyvateľom a ohrozujú globálnu bezpečnosť a stabilitu. Podporí aj začatie ďalšej fázy iniciatívy generálneho tajomníka OSN pre udržanie mieru (*Action for Peacekeeping* - A4P).

SR bude pokračovať v podpore mierových misií OSN. V súčasnosti je nosným príspevkom SR pôsobenie 246 príslušníkov Ozbrojených síl SR a Policajného zboru v mierovej misii UNFICYP Cyprus. V pozorovateľskej misii UNTSO Blízky východ pôsobia 3 príslušníci OS SR.

SR sa aktívne zapája do práce Komisie OSN pre budovanie mieru (v r. 2021 pôsobí v pozícii podpredsedu), a to najmä s dôrazom na vybrané prierezové témy – ženy/mier/bezpečnosť, širšie zapojenie mládeže do mierových procesov a správa a reforma bezpečnostného sektora (*Security Sector Governance and Reform* – SSG/R).

SR bude pokračovať v implementácii rezolúcie BR OSN 1325 „Ženy, mier a bezpečnosť“ po schválení prvého Národného akčného plánu (v r. 2020).

SR sa aj naďalej angažuje v pozícii lídra v agende správy a reformy bezpečnostného sektora ako kľúčového komponentu všetkých fáz mierového úsilia OSN: prevencie konfliktov, mierových operácií, post-konfliktnej fázy obnovy, budovania a udržiavania mieru. Spoločne s Juhoafrickou republikou zastáva SR pozíciu spolupredsedu Skupiny priateľov SSR, pričom aktívne presadzuje systematické a dobre koordinované postupy systému OSN, podporu národného vlastníctva procesov SSG/R, synergie s procesmi spravodlivosti a právneho štátu, ako aj efektívne partnerstvá.

Predchádzanie radikalizácii vedúcej k násilnému extrémizmu a terorizmu je pre SR naďalej vysokou prioritou. V rámci EÚ sa SR zaviazala podporovať OSN v riešení globálnej hrozby terorizmu v súlade s medzinárodným právom, vrátane ľudských práv a medzinárodného humanitárneho práva.

V čase pokračujúceho napätia v otázkach odzbrojenia, nešírenia a kontroly zbrojenia bude SR spolu s EÚ podporovať prístupy, ktoré napomôžu dosiahnutie úspešného výsledku 10. hodnotiacej konferencie Zmluvy o nešírení jadrových zbraní (NPT) a hodnotiacej konferencie Dohovoru o zákaze biologických zbraní (BWC), aktivity Organizácie pre zákaz chemických zbraní (OPCW), existujúce medzinárodné nástroje v oblasti konvenčných zbraní vrátane ručných a ľahkých zbraní, ako aj zodpovedné správanie vo vesmíre a v kybernetickom priestore.

4. Podpora a ochrana ľudských práv

Podpora globálneho systému ľudských práv je jadrom záväzku EÚ k posilneniu multilateralizmu a vedúceho postavenia EÚ pri vytváraní medzinárodného poriadku založeného na pravidlách. Pandémia COVID-19 potvrdila, že ľudské práva musia byť v centre našej reakcie na túto hrozbu.

SR bude naďalej upozorňovať na porušovanie ľudských práv a zasadzovať sa za neobmedzený prístup k medzinárodným mechanizmom ochrany a kontroly ľudských práv s dôrazom na situáciu v krajinách Východného partnerstva. Budeme sa zasadzovať o posilnenie medzinárodných mechanizmov spravodlivosti a o boj proti beztrestnosti. Budeme presadzovať bezpečný a otvorený priestor pre organizácie občianskej spoločnosti a ochrancov ľudských práv a naďalej budeme dôrazne odsudzovať hrozby, útoky alebo represálie proti nim.

Zameriame sa tiež na podporu slobody náboženstva alebo viery, podporu slobody médií a bezpečnosti novinárov, ako aj na boj proti rasizmu, osobitne antisemitizmu a pripomínanie holokaustu.

SR bude v súlade so svojimi medzinárodnými záväzkami podporovať a zintenzívňovať medzinárodné úsilie o plné uplatňovanie všetkých ľudských práv žien a dievčat a o posilnenie ich postavenia v medziach platnej národnej legislatívy. Aj naďalej budeme vyvíjať úsilie zamerané na predchádzanie všetkým formám sexuálneho násillia vrátane domáceho násillia. Budeme pokračovať v podpore aktivít špecializovanej agentúry UN WOMEN a jej projektu na posilnenie ekonomického postavenia žien v Gruzínsku.

V rámci reakcie na pandémie COVID-19 bude SR venovať pozornosť zraniteľným skupinám, najmä osobám so zdravotným postihnutím, ženám a starším osobám.

Prostredníctvom členstva vo Výkonnej rade Detského fondu OSN (UNICEF) budeme presadzovať ochranu práv dieťaťa, ako aj širšie zapojenie mládeže do všetkých troch pilierov činnosti OSN. SR tiež pôsobí ako neformálny koordinátor medziregionálnej skupiny členských štátov OSN na podporu implementácie Stratégie OSN pre mládež 2030.

5. Posilňovanie digitálnej transformácie a využívanie inovácií

V nadväznosti na víziu EÚ v oblasti Európskej digitálnej dekády budeme podporovať medzinárodné úsilie na zabezpečenie spravodlivého využitia výhod digitálnej transformácie v súlade s cieľmi udržateľného rozvoja a s ľudskými právami.

SR sa bude venovať širším výzvam a príležitostiam digitálnej transformácie prostredníctvom iniciatív zameraných na rozšírenie globálneho digitálneho prepojenia, riešenie digitálnych rozdielov, zlepšenie digitálnych zručností, prispievanie ku globálnej digitálnej kapacite a umožnenie digitálneho podnikania, najmä smerom k rozvojovým krajinám.

SR bude naďalej podporovať etický a na človeka zameraný prístup zabezpečujúci podporu a ochranu ľudských práv a zásad právneho štátu pri vývoji a využívaní umelej inteligencie, s moderným rámcom ochrany osobných údajov. Budeme tiež spolupracovať na zabezpečení otvoreného, bezpečného a stabilného internetu; na ochrane súkromia a tokov údajov; v boji proti nenávisťným prejavom, terorizmu, dezinformáciám a nezákonnému obsahu v online priestore; na presadzovaní otvoreného, inkluzívneho a decentralizovaného modelu správy internetu a na podpore rozvoja digitálnych financií a elektronickej verejnej správy.

SR bude podporovať uplatňovanie a ďalšie rozpracovanie konceptov „smart cities“ a „green cities“, udržateľný mestský rozvoj a zapájanie mestských a ďalších samospráv do aktivít a projektov OSN v súlade s cieľmi Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj a Novej urbánnej agendy.

Budeme podporovať inovačné stratégie presadzované prostredníctvom organizácií a agentúr OSN, ako sú UNESCO, UNICEF, či UNDP aj zapojenie slovenského inovačného ekosystému do programov týchto organizácií.

Pôsobenie SR v hlavných orgánoch OSN

SR svoj potenciál partnera na globálnej úrovni demonštruje zastúpením svojich odborníkov na viacerých úrovniach v rámci štruktúr OSN. Počas 75. zasadnutia VZ OSN Slovensko zastávalo pozíciu podpredsedu 2. výboru VZ OSN (ekonomický a finančný). Počas 76. zasadnutia bude SR zastávať pozíciu podpredsedu 4. výboru VZ OSN (osobitný politický a dekolonizačný).

V rámci svojho 3-ročného členstva v Rade OSN pre ľudské práva (HRC) v rokoch 2018-2020 zastávala SR v priebehu roka 2020 post podpredsedu HRC. V oblasti ochrany ľudských práv SR pokračovala v naplňaní svojich priorit v podpore práv dieťaťa, v boji proti rasizmu, xenofóbii a iným formám diskriminácie vrátane boja proti antisemitizmu, ako aj pri podpore slobody vyznania alebo viery.

Slovensko je taktiež aktívnym podporovateľom Medzinárodného trestného súdu (MTS) a aj z tohto dôvodu je členom Byra zhromaždenia zmluvných strán Rímskeho štatútu MTS počas funkčného obdobia 2021-2023.

SR dlhodobo rešpektuje a vyznáva princípy medzinárodného práva, a preto sa naplno hlási k podpore Medzinárodného súdneho dvora (MSD). Na jeseň 2020 bol kandidát SR sudca P. Tomka opätovne zvolený do MSD na roky 2021 – 2030.

SR aktuálne (2021-2023) pôsobí ako člen Výkonnej rady Detského fondu OSN (UNICEF) a podpredseda Komisie pre budovanie mieru (2021). Po trojročnom výkone funkcie spolupredseda pracovnej skupiny pre revitalizáciu práce VZ OSN bude SR naďalej aktívne pôsobiť v oblasti racionalizácie a zefektívnenia práce VZ a posilňovania synergií v činnosti hlavných orgánov OSN.

Kandidatúry SR v rámci systému OSN

SR sa v nadchádzajúcom období uchádza o členstvo v dvoch hlavných orgánoch OSN, v Bezpečnostnej rade (BR OSN) a v Hospodárskej a sociálnej rade (ECOSOC). Po úspešnom mandáte v BR OSN v rokoch 2006-2007 kandiduje SR opätovne na post **nestáleho člena BR OSN na obdobie rokov 2028-2029**. Voľby sa uskutočnia v roku 2027.

Do ECOSOC kandiduje SR na roky 2023-2025. Voľby sa budú konať v júli 2022. Zvolenie do ECOSOC prinesie pre Slovensko nové príležitosti aktívne sa zapojiť do multilaterálnych procesov v oblasti hospodárskej a sociálnej agendy OSN.

Aktívne sú aj kandidatúry SR za člena Riadiacej rady Svetovej zdravotníckej organizácie (EB WHO) na roky 2022-2025, za člena Medzivládneho výboru na ochranu nehmotného kultúrneho dedičstva UNESCO na roky 2022-2026, do Výkonnej rady UNESCO na roky 2023-2027 a do Výkonnej rady UNDP/UNFPA/UNOPS na roky 2023-2025.